Finansutskottets betänkande

1981/82:18

om vissa anslag för budgetåret 1982/83 inom budgetdepartementets verksamhetsområde (prop. 1981/82:100 bil. 11)

I detta betänkande behandlar utskottet

dels proposition 1981/82:100 bilaga 11 Budgetdepartementet i vad avser
Litt. A Budgetdepartementet m. m.,
Litt. E Statlig lokalförsörjning punkterna E 1–E 3 och E 4 moment 1 samt
Litt. G Övriga ändamål punkterna G 1, G 2 och G 4,

dels motionerna 1981/82:493 och 896.

ÅTTONDE HUVUDTITELN

Budgetdepartementet m. m.

1. **Budgetdepartementet m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker regeringens i proposition 1981/82:100 bilaga 11 (budgetdepartementet) under punkterna A 1–A 4 (s. 13–16) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1982/83 anvisar

1. till *Budgetdepartementet* ett förslagsanslag av 35 827 000 kr.,
2. till *Gemensamma ändamål för departementen* ett förslagsanslag av 151 448 000 kr.,
3. till *Kommittéer m. m.* ett reservationsanslag av 13 500 000 kr.,
4. till *Extra utgifter* ett reservationsanslag av 625 000 kr.

Statlig lokalförsörjning

2. **Byggnadsstyrelsen.** Regeringen har under punkt E 1 (s. 107) föreslagit riksdagen att till Byggnadsstyrelsen för budgetåret 1982/83 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

I motion 1981/82:493 av Olle Aulin (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär att en utredning av byggnadsstyrelsens regionala byggverksamhet genomförs.

I motion 1981/82:896 av Lena Öhrsvik m. fl. (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för den fortsatta restaureringen av Borgholms slottsruin.

Propositionen

Föredraganden anmäler angående byggnadsstyrelsens verksamhet för nästa budgetår några frågor som hänger samman med mer långsiktiga effekter inom styrelsens ansvarsområde av de av riksdagen beslutade riktlinjerna för besparingsarbetet. I budgetförslaget redovisas vissa riktlinjer för utgiftsprövningen och det fortsatta besparingsarbetet. Där anförs bl. a. att statliga myndigheters normgivning bör bli föremål för en fortlöpande och systematisk översyn i syfte att åstadkomma samhällsekonomiska besparingar. De statliga investeringsutgifterna måste prövas restriktivt. Möjligheterna bör övervägas att senarelägga och i tiden sträcka ut statliga investeringar och investeringsprogram. Byggnadsstyrelsen har anfört att det främst är inom dessa två områden – utöver förenkling och rationalisering av den egna administrationen – som besparingsarbetet påverkar omfattning och inriktning av styrelsens verksamhet.

Översynen av statliga myndigheters normgivning bör för byggnadsstyrelsens del omfatta norm- och standardfrågor i befintliga och nya byggnader. Styrelsen redovisar sin avsikt att bl. a. inleda en diskussion med statens planverk i syfte att pröva frågor om sådan standard m. m. som dokumenteras i Svensk byggnorm. Enligt styrelsen är det också möjligt att genom samutnyttjande, sambruk och effektivare lokalanvändning åstadkomma besparingar både i befintligt lokalbestånd och vid nyproduktion. Föredraganden anser det av byggnadsstyrelsen aktualiserade arbetet att försöka begränsa kostnaderna för byggnadsverksamheten, bl. a. genom översyner av norm- och standardfrågor, vara angeläget.

Möjligheterna att senarelägga och i tiden sträcka ut statliga investeringar påverkar också omfattning och inriktning av styrelsens verksamhet. Styrelsen har för statsmakternas överväganden om alternativa investeringsnivåer redovisat en angelägenhetsgradering av planerade byggnadsprojekt. Denna angelägenhetsgradering, som även medför etappindelning av större byggnadsprojekt, är enligt föredraganden ändamålsenlig som ett underlag vid utarbetande av de förslag beträffande investeringsverksamheten som nu föreläggs riksdagen.

Besparingsarbetet medför att ökad uppmärksamhet måste ägnas åt att eftersträva en *rationell disposition av det befintliga lokalbeståndet*. Den tillämpning av det s. k. huvudalternativet som riksdagen beslutat om för stora delar av statsförvaltningen bör leda till ett minskat lokalbehov för många myndigheter. I syfte att minimera den tid lokalerna står tomma har byggnadsstyrelsen föreslagit att projektering och byggnadsåtgärder får ske utan att regeringens prövning av byggnadsprogram avvaktas i de fall det är fråga om generella lokaler för t. ex. allmän förvaltning eller undervisningsändamål.

Föredraganden understryker också att det är angeläget att planeringen inom byggnadsstyrelsen påbörjas i sådan tid att igångsättning av erforderliga åtgärder kan ske utan tidsutdräkt. I de fall regeringens ställningstagan-

de till disposition av lokalerna erfordras bör planering och projektering av erforderliga åtgärder kunna fortgå inom styrelsen i avvaktan på sådant ställningstagande.

Enligt byggnadsstyrelsens uppfattning erfordras att *myndigheterna ges ett ökat ansvar för sina lokalkostnader* för att besparingsmöjligheterna bättre skall kunna tillvaratas. Nuvarande ordning innebär enligt styrelsen att myndigheter har kunnat betrakta lokaler som en budgetmässigt fri resurs. Därigenom hämmas strävandena att uppnå en effektivare fastighetsförvaltning.

För att öka myndigheternas ansvar och kostnadsmedvetande i lokalfrågor har regeringen i regleringsbrev för innevarande budgetår för vissa försöksmyndigheter anvisat medel till förvaltningskostnader – inkl. lokalkostnader – under en anslagspost. Regeringen har vidare uppdragit åt samtliga länsstyrelser och samtliga civilbefälhavare att med början innevarande budgetår försöksvis bedriva ett besparingsarbete beträffande lokalkostnaderna för länsstyrelserna, lokala skattemyndigheterna, kronofogdemyndigheterna och civilbefälhavarna. Arbetet skall redovisas i myndigheternas anslagsframställningar för budgetåret 1983/84. Redovisningarna skall ske i samråd med byggnadsstyrelsen vad avser hyreskostnader.

Inom byggnadsstyrelsens verksamhetsområde Förvaltning av fastigheter och lokaler beräknas kostnaderna för reparations- och underhållsarbeten m. m. till 912,4 milj. kr. Av detta belopp beräknar föredraganden 259,4 milj. kr. till fastighetsunderhåll samt ombyggnad och komplettering. Förslaget innebär en uppräkning utöver vad som föranleds av byggnadskostnadsstegringen och ökningen av fastighetsbeståndet. Uppräkningen är motiverad med hänsyn främst till behovet av ökade medel för angelägna förbättringar av arbetsmiljön.

Motionerna

I *motion 493* av Olle Aulin (m) uppmärksammas att det vid de statliga byggnadsförvaltningarna i Lund, Stockholm och Uppsala finns egenregiverksamhet avseende byggproduktion, underhåll och ombyggnad. Ca 15% av den årliga byggproduktionen utförs i egen regi och ca 20% av underhållet utförs i egen regi. Det kan enligt motionären starkt ifrågasättas om det är rationellt att byggnadsstyrelsen bedriver byggnads- och reparationsverksamhet i egen regi. Med stor sannolikhet skulle det innebära betydande kostnadsminskningar om man i stället upphandlade de aktuella tjänsterna i konkurrens, hävdar motionären, som hemställer att byggnadsstyrelsens regionala byggverksamhet utreds.

I *motion 896* av Lena Öhrsvik m. fl. (s) anförs att det är nödvändigt att de planerade underhållsarbetena på Borgholms slottsruin fullföljs. Staten måste ta sitt ansvar för ruinens bevarande samt för att undanröja olycksrisker, anför motionärerna. De hemställer att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för den fortsatta restaureringen av Borgholms slottsruin.

Utskottet

Utskottet har tidigare i samband med behandlingen av budgetförslaget för 1982/83 och med anledning därav väckta motioner från allmänna utgångspunkter för besparingsarbetet tagit upp några av de frågor som föredraganden redovisar angående byggnadsstyrelsens verksamhet (FiU 1981/82:20). Utskottet har därvid ställt sig bakom förslaget att statliga myndigheters normgivning bör bli föremål för en fortlöpande och systematisk översyn i syfte att åstadkomma samhällsekonomiska besparingar. Byggnadsstyrelsen intar en central roll när det gäller normer och standard för statliga lokaler. Det är enligt utskottet angeläget att frågor om standard i olika lokaler prövas liksom att lokalanvändningen effektiviseras genom t. ex. samutnyttjande och rationell service.

Utskottet anser det också värdefullt att pröva om myndigheternas kostnadsmedvetande kan ökas genom att regleringbreven ändras på ett sådant sätt att medel anvisas under endast en anslagspost för förvaltningskostnader. Därigenom kan även lokalkostnaderna bli utbytbara mot andra resursslag. Som utskottet tidigare påpekat får detta inte tolkas som att kravet att specificera utfallet på olika kostnadsslag i utfallsredovisningen försvinner. Frågan får givetvis även ses i sitt organisatoriska sammanhang. Utskottet är medvetet om att förändringar i regleringsbreven av denna karaktär kan få effekter på lokalkostnaderna först på längre sikt. Det är emellertid angeläget att effekterna av dessa förändringar närmare studeras och kontinuerligt utvärderas för att pröva om och i vilken utsträckning förändringar bör göras också av andra lokalanvändares regleringsbrev.

Utskottet har inte något att invända mot föredragandens medelsberäkning av byggnadsstyrelsens anslag.

Utskottet vill i fråga om motion 493 anföra följande. Byggnadsstyrelsens regionala egenregiverksamhet har fortlöpande varit föremål för statsmakternas intresse. Egenregiverksamheten har under de senaste åren minskat i omfattning samtidigt som den totala statliga byggnadsverksamheten ökat. Inom egenregiverksamheten har nybyggnadsverksamheten i ökad utsträckning ersatts med reparationsverksamhet. Nybyggnadsverksamhet i egen regi av större omfattning förekommer endast i Stockholm. Reparations- och underhållsverksamheten är inte alltid av den karaktären att den kan läggas ut på entreprenad. Det gäller t. ex. komplicerade restaureringar av K-märkta fastigheter. Sådana arbeten kräver särskild kompetens och det kan ofta vara svårt att i förväg bedöma omfattningen av arbetet.

Utskottet vill i fråga om valet av olika regiformer särskilt framhålla vikten av att man tillämpar enhetliga kalkyleringsmetoder. Att byggnadsstyrelsen bedriver viss egenregiverksamhet även i nybyggnadsverksamheten kan tillföra styrelsen värdefull erfarenhet vid entreprenadupphandling. Utskottet finner, med hänvisning till det anförda, det inte påkallat att närmare utreda byggnadsstyrelsens regionala byggverksamhet. Motion 493 avstyrks.

Med anledning av motion 896 får utskottet anföra följande. Ansvaret för Borgholms slottsruin åvilar byggnadsstyrelsen. Det ankommer således på styrelsen att, i samband med att underhållsplanerna görs upp, pröva de åtgärder som anses erforderliga för Borgholms slottsruins del. Som framgår av motionen pågår f. n. omfattande underhållsarbeten.

Arbetet med att fastställa underhållsplanerna för nästa budgetår pågår. Utskottet har från sina utgångspunkter inte funnit anledning att göra några prioriteringar av de olika underhållsbehoven. Det får ankomma på byggnadsstyrelsen att göra dessa avvägningar. Utskottet förutsätter att styrelsen därvid beaktar de olycksrisker motionärerna påtalar. Med det anförda avstyrker utskottet motion 896.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motion 1981/82:493,
2. att riksdagen avslår motion 1981/82:896,
3. att riksdagen till *Byggnadsstyrelsen* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

3. **Byggnadsarbeten för statlig förvaltning.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt E 2 (s. 108–115) och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om byggnadsarbeten för statlig förvaltning inom de kostnadsramar som har förordats i propositionen,
2. att riksdagen till *Byggnadsarbeten för statlig förvaltning* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 200 000 000 kr.

4. **Inredning av byggnader för statlig förvaltning.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt E 3 (s. 115–117) och hemställer

att riksdagen till *Inredning av byggnader för statlig förvaltning* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 24 500 000 kr.

5. **Inköp av fastigheter m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt E 4 (s. 118–119) såvitt avser moment 1 och hemställer

att riksdagen till *Inköp av fastigheter m. m.* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 30 000 000 kr.,

Övriga ändamål

6. **Kammarkollegiet.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt G 1 (s. 141–142) och hemställer

att riksdagen till *Kammarkollegiet* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 17 996 000 kr.

7. **Statens förhandlingsnämnd.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt G 2 (s. 142–144) och hemställer

att riksdagen till *Statens förhandlingsnämnd* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 3 550 000 kr.

8. **Bidrag till Institutet för storhushållens rationalisering.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt G 4 (s. 145) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Institutet för storhushållens rationalisering* för budgetåret 1982/83 anvisar ett anslag av 595 000 kr.

Stockholm den 23 mars 1982

På finansutskottets vägnar
ERIC ENLUND

Närvarande: Eric Enlund (fp), Rolf Rämgård (c), Arne Gadd (s), Anita Gradin (s), Lennart Blom (m), Roland Sundgren (s), Christer Nilsson (s), Olle Wästberg i Stockholm (fp), Mona S:t Cyr (m), Torsten Karlsson (s), andre vice talmannen Thorsten Larsson (c), Karin Flodström (s), Christina Rogestam (c) och Allan Ekström (m).

Särskilt yttrande

Punkt 2. Byggnadsstyrelsen

Lennart Blom, Mona S:t Cyr och Allan Ekström (alla m) anför:

I likhet med vad som anförs i motion 493 av Olle Aulin (m) anser vi att det med stor sannolikhet skulle innebära betydande kostnadsminskningar om byggnadsstyrelsen i större utsträckning upphandlade de aktuella tjänsterna i konkurrens. Vi anser därför att en fortsatt minskning av byggnadsstyrelsens egenregiverksamhet bör eftersträvas.

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1982